

Jaarverslag 2021

Positie en taak Molenstichting Noord-Brabant

De Molenstichting Noord-Brabant zet zich in voor de ongeveer 130 molens die nog herkenbaar in het Brabantse land staan. Doel is het bevorderen van het behoud van molens en restanten van molens in Noord-Brabant. De stichting wil dit doel bereiken door:

- het stimuleren van de culturele en educatieve waarde van molens in Noord-Brabant;
- het behouden van streekeigen eigenschappen en taalgebruik met betrekking tot molens;
- het behoud en herstel van een passende molenomgeving;
- het beïnvloeden van het algemeen molenbeleid van alle overheidsniveaus (gemeentelijk, provinciaal en landelijk);
- het fungeren als "contactpersoon" tussen individu (molenaar) en/of lokale molenorganisaties enerzijds en overheid anderzijds;
- het verlenen van medewerking aan provinciale activiteiten en/of evenementen op het gebied van molens;
- het inventariseren van molens en restanten van molens.

Bestuur

Dit jaar hebben wij afscheid genomen van één bestuurslid, namelijk dhr. Pommer. De heer Pommer had vanaf 1 januari 2021 het voorzitterschap van de heer Naterop overgenomen. Het jaar 2021 heeft de heer Pommer gebruikt om mevrouw Eugster in te werken als nieuwe voorzitter per 1 januari 2022. De vrijkomende positie in het bestuur is nog niet opgevuld, maar gaat in 2022 zijn beslag krijgen.

Uitvoering 2021

Website

De website van Molenstichting Noord-Brabant is te vinden op www.molenstichtingnoord-brabant.nl. Om onze vindbaarheid te vergroten hebben wij naast de geregistreerde domeinnaam (molenstichtingnoord-brabant.nl) ook de nog beschikbare domeinnaam zonder streepje (molenstichtingnoordbrabant.nl) vastgelegd.

In 2021 is veel werk verricht om de site actueel te maken en meer aandacht te vestigen op de twee grote projecten van de molenstichting:

- Windmolenbiotoop inventarisatie noord Brabant
- Watermolenlandschappen en klimaatadaptatie

Het rapport over de windmolenbiotoop moet meer bewustzijn creëren bij o.a gemeenten en moleneigenaren. Met dit rapport hoopt de molenstichting ook een steun in de rug te zijn voor molenaars die strijden voor het verbeteren van hun molenbiotoop. Op de website zijn daarom praktijk voorbeelden toegevoegd van het verbeteren of juist verslechteren van diverse molenbiotopen.

Het project Watermolenlandschappen en klimaatadaptatie is nog in volle gang. Om een totaal overzicht te krijgen zijn alle eerdere projecten op dit gebied te vinden onder "Pilot Watermolenlandschappen het Groene woud". En de huidige ontwikkelingen zijn te volgen

onder de kop “Watermolenlandschappen en Klimaatadaptatie”. Voor meer gedetailleerde informatie wordt verwezen naar een nieuw opgezette website:

www.watermolenlandschappen.nl.

Er hebben dit jaar in Brabant weer vele restauraties plaatsgevonden, zowel grote als kleine restauraties worden vermeld op onze website. Met dank aan alle molenaars die hun restauratieverhaal met foto's hebben ingestuurd voor plaatsing op onze website. Blijf dit graag doen zodat onze informatie actueel blijft.

Op 30 september hebben wij afscheid genomen van de heer Driek van de Vondervoort en voorzitter de heer Fons Naterop, gevolgd door de molenontmoetingsavond waarvan een verslag is terug te vinden op de site. Op de molenontmoetingsavond heeft webbeheerder Peet Wessels in een korte presentatie de website getoond en de aanwezigen opgeroepen om vooral al het Brabantse molennieuws te melden zodat deze informatie toegevoegd kan worden aan de website.

Op 14 oktober ontving Gerard Sturkenboom de molenprijs waarvan er een verslag met diverse foto's op de site is terug te vinden. Ook op onze Facebookpagina staat dit heugelijk feit vermeld. Vele nieuwtjes uit Brabant staan op onze Facebookpagina.

Nieuwsbrieven

In het jaar 2021 zijn er drie nieuwsbrieven uitgebracht voor al onze relaties met gerichte informatie naar alle geledingen, waaronder de gemeenten. Normaliter brengt de Molenstichting twee keer per jaar een nieuwsbrief uit, maar door de Brabantse Molenprijs is er een extra nieuwsbrief in 2021 verstuurd.

Molenontmoetingsavond

De molenontmoetingsavond was dit jaar in Oirschot, op de Spoordonkse Watermolen. Voorafgaande aan deze avond was er een kleine bijeenkomst waarbij we afscheid hebben genomen van oud-bestuursleden de heer Fons Naterop en de heer Van de Vondervoort. De nieuwe bestuursleden mevrouw Keijzers en mevrouw Eugster zijn daarbij voorgesteld aan de aanwezigen.

De Molenontmoetingsavond was een zeer boeiende avond waarbij Nicole Bakker van De Hollandsche Molen ons bij heeft gepraat over het Molenfonds.

Riet Meijer heeft ons daarna meegenomen naar de watermolenlandschappen en hun effect op klimaatadaptatie. Dit grootschalig project van Molenstichting Noord-Brabant wordt uitgevoerd met vele partners en is onderdeel van de ErfgoedDeal.

Aart van Gorkum heeft de strijd om de molenbiotoop van 't Nupke in Geldrop in al zijn facetten met ons gedeeld en webmaster Peet Wessels heeft kort de website besproken met het verzoek zoveel mogelijk informatie uit het Brabantse molenveld met haar te delen. Algemene nieuwtjes worden op de site geplaatst en ook informatie over molen restauraties zijn zeer welkom.

Als hekkensluiter heeft de eigenaar van de Spoordonkse watermolen nog kort iets verteld over zijn molen.

Brabantse Molenprijs

In 2021 was ook weer het moment om de Brabantse Molenprijs uit te reiken. De Brabantse Molenprijs is ingesteld als blijk van waardering van de Molenstichting Noord-Brabant voor een persoon of stichting die zich op bijzondere wijze heeft ingezet voor de Brabantse molens en molenaars. De prijs wordt één keer in de twee jaar uitgereikt. Dit jaar heeft de selectiecommissie de heer Gerard Sturkenboom uitgekozen als persoon die de Brabantse Molenprijs 2021 verdient. Gerard Sturkenboom heeft op het gemeentehuis van Heeze-Leende uit handen van de Commissaris van de Koning, mevrouw Ina Adema, de prijs ontvangen.

Toekomstvisie

De toekomstvisie was toe aan een actualisatie. Er is een werkgroep opgericht die een nieuwe toekomstvisie heeft opgesteld. Hierbij is input van verschillende partijen gevraagd, zoals de provincie Noord-Brabant, Monumentenhuis Brabant, De Hollandsche Molen en onze eigen Adviesraad. In december is de Toekomstvisie door de bestuursleden vastgesteld en gedeeld met alle colleges van burgemeester en wethouders van de molengemeenten alsmede het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Brabant.

Project watermolenlandschappen en klimaatadaptatie

Het Erfgoed Deal project “Watermolenlandschappen en klimaatadaptatie” onderzoekt in de praktijk hoe historische watermolenlandschappen ingezet kunnen worden om water in droge perioden vast te houden en te bergen bij afvoerpieken. Zo kunnen historische beeklandschappen bijdragen aan klimaatadaptatie. Dat gebeurt op drie Brabantse watermolenlocaties, met tal van ondersteunende kennisontwikkelings- en uitwisselingsactiviteiten. De Molenstichting Noord-Brabant heeft samen met de provincie Noord-Brabant en Waterschap De Dommel het initiatief genomen voor het project en voert nu de regie. Meerdere regionale koepelorganisaties en partners ondersteunen het project. Zo is het onderdeel van de uitvoeringsagenda's van het Van Gogh Nationaal Park i.o. en van Natuurgrenspark de Groote Heide. Ook de Rijksoverheid levert een belangrijke bijdrage via het programma ‘Erfgoed Deal’.

Watermolenlandschap als inspiratiebron

Tussen Son en Sint Oedenrode stond tot 1920 de watermolen van Wolfswinkel. In het beekdal zijn nog steeds de sporen te zien van het eeuwenlang opgestuwde water. Tijdens de Landschapstriënnale¹ heeft het project in een digitaal ontwerpatelier de verborgen geschiedenis van het gebied blootgelegd en gewerkt aan ontwerp oplossingen voor vraagstukken op het gebied van natuur, ecologie, klimaat en recreatie.

Begin september heeft een groep van dertig internationale universitaire studenten zich vervolgens verdiept in het gebied tijdens een workshop² van tien dagen. Zij hebben ons verrast met originele ideeën en uitnodigende perspectieven. De uitkomsten van de workshop zijn gebundeld tot een boek³, bedoeld als inspiratiebron voor stedenbouwkundigen, planmakers en gemeenten die geïnteresseerd in het creëren van klimaatveerkrachtig erfgoed.

Recreatieve beleefbaarheid van watermolens

Samen met Natuurgrenspark de Groote Heide zijn we gestart met een project⁴ dat de historische – en actuele- betekenis van de bestaande en voormalige molenlocaties in hun landschap beleefbaar maakt. Centraal staat daarbij de vraag: ‘Hoe kan je historische locaties van bestaande en verdwenen watermolens zo ontwikkelen dat ze hun eigenheid behouden en toch hun geschiedenis vertellen?’ Ook Belgische partners sluiten aan in dit project. De Breda University of Applied Sciences (Buas), gespecialiseerd in recreatie en vrije tijd⁵ ontwikkelt het concept en de verhaallijnen.

Systeemvisies voor draaiende watermolens

In 2021 is een start gemaakt met het opstellen van een systeemvisie voor de inrichtingsplannen bij de watermolens van Venbergen en Spooronk. In de systeemvisie worden historie, de erfgoedwaarden van molen en omgeving, het watersysteem, de uitgangspunten van de

¹ De Landschapstriënnale is een manifestatie op basis van een flexibel format met exposities, seminars, debatten, excursies, optredens en andere bijeenkomsten, gericht op verleden, heden en toekomst van het Nederlandse landschap. Elke drie jaar wordt de Landschapstriënnale ergens in Nederland georganiseerd.

² De workshop vormde de start van het Europees Onderzoeksproject ‘Climate Xtremes and Resilient Heritage’ waarvan de Technische Universiteit Eindhoven de trekker is en is mede mogelijk gemaakt door het Erfgoed Deal project ‘Watermolenlandschappen en klimaatadaptatie’

³ “Designing for climate resilient landscape; ISP1 International Workshop on Climate Extremes and Resilient Heritage”

⁴ Als onderdeel van het Erfgoed Deal project “Watermolenlandschappen voor klimaatadaptatie”

⁵ De Buas ontwikkelde eerder al de recreatieve verhaallijnen voor het Van Gogh Nationaal Park en voor Natuurgrenspark de Groote Heide.

Kader Richtlijn Water en de mogelijkheden voor landschapsherstel en klimaatadaptatie samengebracht. Komende jaren worden de plannen uitgevoerd. We werken samen met Brabants Landschap, Staatsbosbeheer, ARK, Waterschap de Dommel en de gemeenten Oirschot en Valkenswaard.

Windmolens

In 2021 stond op de planning om bij de verantwoordelijke portefeuillehouders van de molengemeenten op gesprek te gaan om te spreken over het onderzoek naar de molenbiotoop en hoe daar in het kader van de Omgevingswet mee omgegaan zou kunnen worden. Oorspronkelijk stond deze actie gepland voor 2020, maar door corona is dat doorgeschoven naar 2021.

Onder het bestuur was een verdeling gemaakt voor het benaderen van de gemeenten voor het maken van een afspraak. Door onder andere de coronabeperkingen zijn deze gesprekken in 2021 ook niet doorgegaan. Een andere reden was dat het bestuur eerst een nieuwe toekomstvisie wilde opstellen en op basis daarvan ook de financiële ondersteuning van de Molenstichting (jaarlijkse vrijwillige bijdrage van de molengemeenten) tegen het licht wilde houden. In 2022 zal dit worden vervolgd.

Adviesraad

Het bestuur laat zich adviseren door een daartoe ingestelde deskundige adviesraad. Deze vergadert viermaal per jaar en brengt gevraagd en ongevraagd advies uit aan het bestuur. Ook wordt de Adviesraad vanwege haar grote inhoudelijke kennis ingeschakeld voor de beantwoording van vragen, die ons van diverse zijden worden toegezonden. Ook in 2021 is de Adviesraad regelmatig betrokken bij zowel bestuurlijke onderdelen (o.a. Toekomstvisie) alsmede bij externe vragen van molenaars of andere instanties uit het veld.

Verwerving inkomsten

In 2021 hebben nagenoeg alle molengemeenten een factuur gekregen voor het beschikbaar stellen van een jaarlijkse bijdrage van € 250,- aan de Molenstichting. Gelukkig wordt het belang van onze stichting bij veel molengemeenten ingezien en worden wij op deze wijze gesteund. Echter constateren wij een afnemende mate van de jaarlijkse bijdrage van molengemeenten. Enerzijds door de fusies van gemeenten, waardoor er minder gemeenten over blijven voor de jaarlijkse van € 250,- per molengemeente. Anderzijds doordat gemeenten zich terugtrekken om de vrijwillige bijdrage te betalen. Voor 2021 heeft de afnemende vrijwillige jaarlijkse bijdrage nog geen consequenties. Voor de langere termijn is de financiering van de Molenstichting een aandachtspunt voor het komende jaar en de komende jaren.

De vrijwillige bijdrage van de molengemeenten volstaan niet voor grotere projecten als restauratie van molens of projecten als die voor de molenbiotoop. Daartoe zoekt de Molenstichting de financiële steun bij de provincie, De Hollandsche Molen, de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed en de direct betrokken gemeenten.